

prof. dr Gerard Ciołek
Politechnika Krakowska

Z A Ł O Ż E N I A P R O J E K T O W E
d l a b u d o w y
P A R K U E T N O G R A F I C Z N E G O
w K u ź n i c a c h w Z a k o p a n e m .

Założenia niniejsze opierają się o "Ramowe zasady sporządzania założeń dla inwestycji" zgodnie z Zarządzeniem nr 15 Prezesa Komitetu dla Spraw Urbanistyki i Architektury z dn 11.VII.1957.

Przedmiot inwestycji.

Przedmiotem inwestycji jest muzeum pod otwartym niebem p.n. Park Etnograficzny, którego zadaniem jest ekspozycja typów i form budownictwa regionalnego oraz kultury materialnej Podhala.

Uzasadnienie potrzeby inwestycji.

Parki etnograficzne są powszechnie uznana i stosowana formą zabezpieczenia i zachowania zabytków budownictwa i kultury materialnej ludu, w warunkach podobnych lub zbliżonych do rzeczywistości. Pod wpływem postępu cywilizacyjnego zanikają bezpowrotnie pierwotne formy kulturowe, roztapiając się w nowoczesnym budownictwie wsi i miasteczek, stopniowo gina całe regiony, wyróżniające się oryginalnością i odrębnością techniki budowlanej, układów budowli, ich konstrukcji i wyposażenia. Procesy te są nieodwracalne a jedyną możliwością zachowania cenniejszych zespołów zabytkowych kultury materialnej wsi - dla współczesności i potomnych - jest ich umieszczenie i konserwacja w warunkach muzealnych.

Podhale należy do tych regionów w Polsce, w których może najwięcej zachować się pomników budownictwa wiejskiego w swej dawnej, mało skatonej formie, ale proces niwelacji przez nowoczesne budownictwo i anarchię osadniczą postępuje szybko, grożąc dawniejszym zespołom szybkim wyparciem. Region ten od dawna budzi szerokie zainteresowanie, zarówno u swoich jak i u obcych a i obecnie jest tradycyjnym szlakiem dla turystyki i krajoznawstwa rodzimego i zagranicznego. Powyższe motywy uzasadniają potrzebę stworzenia podhalańskiego parku etnograficznego w Zakopanem, będącym stolicą Podtatrza i wielkim centrum turystycznym i kulturalnym. Stosunkowo skromne Muzeum Tatrzańskie, którego oddziałem ma być projektowany Park Etnograficzny, legitymuje się roczną frekwencją zwiedzających, wynoszącą przeszło 100.000 osób, z czego można wnioskować, że i odpowiednio zorganizowany Park Etnograficzny będzie się cieszył nie mniejszym powodzeniem i pełnił swe zadania dydaktyczne, kulturalne i naukowe.

Opis inwestycji, określenie programu i usług.

Schemat organizacyjny Parku Etnograficznego przewiduje następujące główne czynniki:

- A. Budynki i pomieszczenia dla kierownictwa naukowego i administracji.
- B. Budynki i pomieszczenia dla prac i zabiegów konserwatorskich i budowlanych.
- C. Budynki i obiekty muzealne, wraz z odpowiednio urządzoneym terenem.
- D. Urządzenia dla widowisk i słuchowisk regionalnych.
- E. Budynki i urządzenia usługowe: gastronomia, sanitaria.

ad A. Kierownictwo naukowe i administracja powinny być zlokalizowane przy głównym wejściu do Parku Etnograficznego. Składa się na nie następujący program:

- 2-3 pomieszczeń biurowych dla administracji ok. 30 m²
- 2-3 pomieszczeń dla pracowni naukowych ok. 45 m²
- 2-3 pomieszczeń dla biblioteki, archiwum i t.p. ok. 40 m²
- 1-2 pomieszczeń gościnnych ok. 20 m²
- 2-3 pomieszczeń mieszkalnych dla kierownictwa ok. 50 m²
- 4-6 " " dozorców muzealnych. jw.
- 3-4 kasy ok. 10 m²
- 1 hala wystawowa z przedsionkiem i sanitariami ok. 300 m²

ad B. Pracownie i warsztaty konserwatorskie oraz magazyny, w dobrej sytuacji w stosunku do drogi i pozostałego terenu, wraz z odpowiednim obszarem manewrowym i roboczym.

- pracownie i warsztaty ok. 200 m²
- magazyny ok. 300 m²
- obszar roboczy i manewrowy ok. 1500 m².

Lokalizacja w pobliżu zespołu kierowniczego i administracji.

ad C. Budynki i obiekty muzealne, stanowiące zasadniczą treść Parku Etnograficznego. W oparciu o studia i badania terenowe oraz przyjęte kryteria oceny ustalone zostały typy i rodzaje obiektów, mających reprezentować budownictwo i kulturę materialną Podhala. Jako kryterium naczelne przyjęto kryterium formy architektonicznej, jako kryteria uzupełniające: kryterium antropogeograficzne, socjologiczne i chronologiczne. Jako jednostka, reprezentująca problemy mieszkalno-gospodarcze, występuje zagroda, ponadto program przewiduje reprezentacje zagadnień przemysłowych, pasterekich, sakralnych i in. W wyniku badań zarysowały się w obrębie Podhala mniejsze podregiony oraz problem budownictwa miasteczkowego, rzemieślniczoroelniczego, które też powinny znaleźć swój wyraz w ekspozycji. Program ramowy ekspozycji:

- I. Budownictwo miasteczkowe: 1. X3 domy z Nowego Targu
2. karczma z Nowego Targu
3. dom i obejście z Czarnego Dunaj
- II. Podregion gorczański: 4. zagroda z Mizernej
5. zagroda z Łopusznej
6. Zagroda z Ostrowska
- III. Podregion Skalnego Podhala: 7. Zagroda z Przegów/stokowa/
8. zagroda z Płazówki
9. zagroda z Maruszyny
10. zagroda z Bystrego
11. zagroda z Kościeliska
12. zagroda z Działisza

- IV. Podregion czarnodunajecki: 13. zagroda z Wróblówki
 14. zagroda z Długopola
- V. Budownictwo przemysłowe: 15. młyn z Kozłok
 16. folusz z Łopusznej
 17. tartak z Podskla
 18. browar z Witowa
 19. olejarnia
 20. kuźnia
- VI. Budownictwo pasterskie: 21. szałas z Tatr Zach.
 22. szałas z Tatr Zach.
 23. szałas z Gorców.
 24. Koliba skalna
- VII. Budownictwo sakralne 25. Dzwonnica
 26. Kaplica /budynek/
 27. Kapliczki drewn i kam.

Wymienione obiekty i zespoły oznaczają typy, a nie koniecznie konkretne zagrody lub budowle. Są one lokalizowane na terenie Parku Etnograficznego zgodnie z orientacją w naturze oraz w tym samym stosunku do rzeźby terenu i do drogi. Zespół budynków przemysłowych, opartych głównie o siłę wodną, należy umieścić nad młynówką, którą należy wyprowadzić z potoku Bystrzego. Budownictwo pasterskie należy zlokalizować na stokach Krokwi, tamże w partii dolnej zagrody stokowe ze Skalnego Podhala, inne zagrody i obiekty mogą być ulokowane w dennej partii terenu, przewidywanego pod Park Etnograficzny.

ad D. Dla regionalnych pokazów pieśni i tańca oraz przedstawień zespołów amatorskich przewiduje się budowę sceny i widowni na ok 500 miejsc, pod otwartym niebem, z zapleczem scenicznym i fosą dla orkiestry.

ad E. Na terenie parku przewiduje się 2 - 3 lokali gastronomicznych /bar samoobsługowy, kawiarnia, kiosk z napojami, papierosami itp./. Na pomieszczenie kawiarni lub winiarni można przeznaczyć karczmę z Nowego Targu. Bar samoobsługowy w nowoczesnym rozwiązaniu architektonicznym należy zlokalizować nad potokiem Bystrym, dając mu widok na park i dalszy krajobraz. Orientacyjna powierzchnia baru ok. 200 m², kiosku - ok 20 m². Poza ustępami męskimi i damskimi przy winiarni /Karczma/ oraz przy Barze samoobsługowym należy przewidzieć dwa zespoły uzx sanitarne, dla każdej ze stron terenu po jednym, o 4-6 oczkach klozetowych i 2-3 umywalni na zespół.

Lokalizacja ogólna obiektu i jej uzasadnienie.

Park Etnograficzny zlokalizowany ma być w Kuźnicach, po obu stronach drogi /ul. Daszyńskiego/, w odległości ok. 900 m od Ronda. Ogólna jego powierzchnia wynosi ponad 15 ha, z tego część po wschodniej stronie drogi ma ok 7,2 ha, część po jej zachodniej stronie ponad 8 ha. Obszar ten posiada dogodnie dla potrzeb ekspozycji ukształtowanie powierzchni: lekko sfalowaną płaszczyznę w części środkowej i wschodniej oraz stromy stok połany w części zachodniej. Całość otoczona jest barierą leśną i posiada piękny drzewostan luźny na swej powierzchni. Również widoki, zamykające teren od północy /Nosal/ i południa /główny grzbiet Czuby Coryczkowej/ posiadają wysokie walory krajobrazowe. Proponowany teren posiada dogodne powiązania komunikacyjne z centrum Zakopanego /autobus do stacji kolei linowej na Kasprowy/, łatwe powiązanie z siecią wodociagową i elektryczną.

oraz stanowi własność Skarbu Państwa, co eliminuje trudności związane ze zmianą użytkownika, którym ma być Park Etnograficzny, oddział Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem, podlegającego Ministerstwu Kultury i Sztuki.

Ustalenie terminu lub etapów uruchomienia inwestycji.

Wejście na grunt z wstępnymi pracami przewidywane jest w roku 1960. Wobec specyficznych warunków, w jakich budowa Parku Etnograficznego może być realizowana, przewiduje się jej okres trwania na ok. 5 lat do czasu pełnego jej uruchomienia. W pierwszym rzędzie należy wybudować bazę warsztatowo-konserwatorską wraz z magazynami oraz pomieszczenia dla administracji i dozorczy terenu, wraz z ogrodzeniem. W drugim etapie należy przeprowadzić uzbrojenie terenu w sieć wod-kan i oświetleniową, przeprowadzić roboty ziemne i wodne, przygotowując tereny pod budynki oraz sukcesywnie wprowadzać obiekty zabytkowe, po ich uprzednim zakonserwowaniu. Udostępnienie dla publiczności może nastąpić już po wzniesieniu pierwszych kilku obiektów.

Określenie orientacyjnej wielkości inwestycji i jej kosztu.

wyszczególnienie	jedn.	ilość	koszt	tys. zł
1. ogrodzenie terenu	mb	2250	100	225.-
2. adaptacja terenu pod zabud.	m2	40000	30	1.200.-
3. drogi twarde	m2	2300	100	230.-
4. drogi żwiłowe	m2	7800	25	195.-
5. roboty wodno-ziemne	m3	2000	60	120.-
6. jaz piętrowy	szt	1	100.000	100.-
7. sieć wodociągowa	pkt	20	10.000	200.-
8. sieć kanalizacyjna	mb	1000	500	500.-
9. sieć oświetleniowa	pkt	25	12.000	300.-
10. kablowanie linii wys.nap.	mb	600	500	300.-
11. wykup zagród	szt	14	250.000	3.500.-
12. wykup obiektów przemysł.	szt	6	20.000	120.-
13. wykup szafasów	szt	10	10.000	100.-
14. konserw.i budowa obiekt.zab.	m3	20000	450	9.000.-
15. budowa obiekt.adm-nauk.	m3	3000	400	1.200.-
16. budowa obj.gastron.i sanit.	m3	2000	400	400.-
17. budowa pracowni i magazyn.	m3	2000	250	500.-
18. wyposażenie pracowni kons.	-	-	250.000	250.-
19. amfiteatr	m2	1000	500	500.-
20. roboty ogrodnicze	m2	100000	10	1.000.-
21. dokumentacja	-	-	600.000	600.-
k a c z n i e				20.540.-
rezerva 15%				3.081.-
r a z e m				23.621.-

Dane geologiczno-ingenierskie terenu.

Badań szczegółowych brak, jednak na podstawie powierzchniowych obserwacji, można teren zakwalifikować jako nadający się pod tego rodzaju zabudowę, jak jest przewidywana. Podkłada jest zbudowane z dennej moreny aluwialnej, o głębokich żłobach żwiru. Istniejące w sąsiedztwie zabudowania b.Fundacji Kórnickiej oraz zespół budowli przy stacji kolei linowej nie wskazują na żadne nieprawidłowości posadowienia i stosunków wodnych.

Określenie orientacyjnej wielkości potrzebnego terenu.

Dla potrzeb Parku Etnograficznego przewiduje się w najbliższej perspektywie obszar ok. 14 - 15 ha, która to wielkość wydaje się zupełnie wystarczającą dla potrzeb ekspozycji.

W wypadku konieczności powiększenia terenu, jako rezerwę przewiduje się obszar ok. 10 ha po drugiej stronie potoku Bystrego, na płd-zach. stokach Łosala.

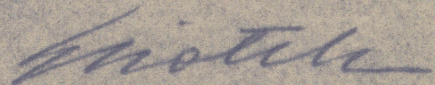
Opracowanie dotyczące efektywności inwestycji.

Dochoły: bilety wstępu 150.000 x 3zł =	450.000 zł
dzierżawa gastronomiczna 50.000	50.000 "
imprezy artystyczne ok. 30.000	30.000 "
wydawnictwa, ośm. kł. 20.000	20.000 "
<hr/>	
rocznie	550.000 zł
Wydatki: 2 dozorców 12 x 800 zł	19.200 zł
4 prac. sezon 10 x 800 zł	32.000 "
4 " " 6 x 800 "	19.200 "
4 przewodników 10 x 1500 zł	60.000 "
światło, woda, utrzymanie siłoci ok.	50.000 "
konserwacja budynków	100.000 "
roboty ogrodnicze i porządkowe	100.000 "
<hr/>	
razem	381.000 "
nieprzewidziane 15%	57.000 "
<hr/>	
rocznie	438.000 zł
saldo dodatnie 550.000 - 438.000 = <u>112.000 zł</u>	

Łoś studiów dokumentacji projektowo-kosztorysowej.

Dla planu zagospodarowania przestrzennego przewiduje się dokumentacja jednostopniowa, niezależnie od szczegółowych projektów dla lokalizacji konkretnych segmentów i innych obiektów.

Dla zagadnień mowlanych przewidywana jest szczegółowa dokumentacja inwentaryzacyjna oraz projekty robocze przy ich realizacji wraz z kosztorysami.

/ / prof. dr Gerard Ciołek

W zgodności ze Stanowiskiem
Kierownika Zakładu - Bur. Zastrzeż.

25 IX 1959

